
Universitetsforlaget og universitetenes rolle

REDAKSJONELT

NYLENNAM

De akademiske miljøene forsømmer sin forpliktelse til å vedlikeholde en nasjonal fagkultur oget norsk fagspråk

Det er bare noen korte ferieuker siden de akademiske eierne bidrog til å nedlegge Universitetsforlaget. De akademiske miljøene i Norge mistet dermed sin viktigste formidlingskanal og andre fagbokforlag ble kvitt sin mestbrysomme konkurrent. I mer enn 30 år var Universitetsforlaget en avdeling av Studentsamskipnaden i Oslo, og i heletetterkrigstiden har Universitetsforlaget hatt en spesiell betydning for faglitteratur på universitetsnivå i landet vårt(1). Mer enn én ny boktittel månedlig i gjennomsnitt de siste ti årene har vært et avgjørende bidrag til etnorskspråklig medisinsk fagmiljø. Klassiske norske lærebøker for medisinstudenter i psykiatri, blodsykdommer, hudsykdommer, gynekologi og obstetikk, for ikke å glemme sosialmedisin, har vært blant hjørnesteinene i denne fagkulturen. I den virksomheten som Aschehoug nå skal drive videre under navnet Universitetsforlaget, er ikke medisinsk litteratur engang inkludert. Uten å mistro Ad Notam Gyldendal, som skal forvalte helsefagene i booppkjøret, gir utviklingen god grunn til uro. En av bekymringene er at nedleggelsen av Universitetsforlaget kan bli nok en spiker i den norskspråklige fagkulturens likkiste.

Norske universiteter og forskningsmiljøer har lenge forsømt arbeidet for norsk fagspråk. Norsk faglitteratur skyves ut av universitetenes pensumlister og norskspråklig publisering diskrimineres. Ved det historisk-filosofiske fakultet ved Universitetet i Oslo er det innført et betalingssystem der fremmedspråklige artikler honoreres bedre enn norske, selv om innholdet er det samme og selv om artiklene publiseres i samme tidsskrift (2).

"Fremmedspråklig" er i praksis synonymt med engelsk. Mens "internasjonal publisering" er relatert både til tidsskrifters organisering og sammensetningen av forfattere og lesere (3), brukes gjerne begrepet blant medisinerne om alt som er skrevet på engelsk, uansett opplag eller utbredelse. Medisinere tror endog at

den vitenskapelige kvaliteten av en artikkel er bedre omartikkelen er skrevet på engelsk enn om den er skrevet på norsk (4). De medisinske fakulteter tar ikke sinformidlingsoppgave alvorlig (5). Stadig oftere tilsettes medisinske professorer som aldri har publisert ennorskspråklig fagartikkel, og nasjonal fagformidling forsømmes grovt i fakultetenes meritteringssystemer.

Internasjonalisering av medisinsk forskning er viktig og riktig. Medisinske forskningsresultater av internasjonalinteresse og betydning skal selvsagt deles med utenlandske kolleger. Men at ikke de medisinske fakulteter er i standtil å ivareta både sine internasjonale ambisjoner og sine nasjonale forpliktelser samtidig, er en ulykke. Kliniskmedisinsk arbeid er et godt eksempel på behovet for brobygging mellom internasjonal forskning og praktiskyrkesutøvelse. Skal leger kunne utføre sitt arbeid overfor norske pasienter og i en lokal kulturell og sosialsammenheng på en optimal måte, er de avhengige av et oppdatert norsk fagspråk. Og skal et norsk fagspråk vedlikeholdesog videreutvikles, forutsetter det aktiv innsats. Den formen for "engelsk syke" som florerer i fagmiljøene (6), handlerikke bare om manglende motivasjon og interesse for å utvikle norske ord og uttrykk til bruk i hverdagen. Det handlerogså om sviktende forståelse for de forpliktelser som ligger til grunn for akademiske institusjoners legitimitet isamfunnet.

Opprettelsen av Det Kgl. Frederiks Universitet i Christiania i 1811 var resultat av en omfattende nasjonalfrigjøringsprosess. Knappt 200 år senere må ikke globalisering og kommersialisering få overskygge akademiets fortsatteforpliktelse for å forsvare en nasjonal fagkultur og et norsk fagspråk.

Magne Nylenna

Magne Nylenna (f. 1952) er redaktør av Tidsskrift for Den norske lægeforening. Han er forfatterog redaktør av flere bøker utgitt på Universitetsforlaget, og har tilknytning til Kunnskapsforlaget, som eies avAschehoug og Gyldendal.

LITTERATUR

1. Egeland M. Med kunnskap skal landet bygges. Universitetsforlaget 1950-1990. Oslo: Universitetsforlaget, 1996.
2. Brock-Utne B. Norsk truet som faglitterært språk? Kronikk. Dagbladet 25.3.1999: 38.
3. Sivertsen G. Internationalization via journals - scientific and scholarly journals edited in the Nordic countries. Nord 1991: 49. København: Nordisk ministerråd, 1991.
4. Nylenna M, Riis P, Karlsson Y. Multiple blinded reviews of the same two manuscripts. JAMA 1994; 272: 149-51.
5. Jensen P, Nesland JM. Forskningsformidling, fakultetene, Tidsskriftet. Tidsskr Nor Lægeforen 1999; 119: 489.
6. Nylenna M. "Engelsk syke". Tidsskr Nor Lægeforen 1990; 110: 817-8.

Publisert: 20. august 1999. Tidsskr Nor Lægeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 6. februar 2026.